

необхідність синтетичної методології збагнення Істини відповідає еволюційному виклику сучасності – у вигляді необхідності формування основ цілепокладання життєдіяльності людини у відповідності із духовною картиною світу й коеволюційним розвитком людини-космосу.

1. *Блаватская Е.П.* Разоблаченная Изида. – М.: РГО, 1992. – Т.1 – 522 с.; 2. *Блаватская Е.П.* Тайная доктрина. – М.: Прогресс-Культура, 1992. – Т.1. – Кн.1, - 384 с.

Тамара Тюріна

Університет «Львівський Ставропігон»

ПРИРОДА ЛЮДИНИ ТА СУТНІСТЬ ЇЇ ЕВОЛЮЦІЇ (ЗА ТЕОСОФСЬКИМ ВЧЕННЯМ)

Уявлення про людину як біосоціодуховний феномен, надзвичайну важливість поряд з фізичним і душевним удосконаленням людини її духовної еволюції відображені у світових релігіях, древніх і сучасних духовно-езотеричних філософських ученнях Сходу і Заходу. Зокрема, у теософському вченні розкриваються космічні еволюційні закони, космічна “анатомія” людини, її земне і космічне призначення, шляхи духовного сходження у напрямі від земної істоти до людини з космічним рівнем свідомості.

В основі теософії – всезагальна єдність і братерство. Це вчення стверджує, що будь-яка частинка життя і саме життя, усе, що нас оточує, – це єдине ціле. Отже, теософію можна розглядати як вчення, яке, стверджуючи єдність усього існуючого, закликає людство до єдності й гармонії.

Практичне значення теософії може бути виражене через Божественну Етику чи сукупність духовних істин, що лежать в основі всіх релігій. Згідно з теософією, заповітна частина всіх релігій світу має одне й те ж коріння. Вона базується на інтуїції, надчуттєвому баченні. Засновником теософського товариства була О.П. Блаватська. Як філософське вчення, теософія вказує на сенс життя, який полягає у вдосконаленні людського духу шляхом пізнання законів Всесвіту, а також психічного і фізичного розвитку людини. Мета теософії – формування морально досконалої людини, досягнення в людській істоті досконалої гармонії божественного і людського. Теософське вчення про людину визначає її як складну істоту, яка безперервно розвивається, частина природи якої вже є виявленою, інша ж частина залишається поки що у не проявленому стані.

Згідно теософії, на сучасному ступені розвитку людина є повністю свідомою лише на фізичному плані, тому що лише її фізичне тіло – провідник усіх її фізичних відчуттів – розвинене повністю. Астральних і ментальних планів життя вона не усвідомлює, хоча живе на цих планах кожного разу, коли відчуває і думає.

Теософія розрізняє в людині сім начал, які вона поділяє на дві групи. Перша група, що об'єднує три вищі начала, називається вищою тріадою. Це

невмираюча частина людської природи, безсмертна індивідуальність, яка зберігає через усі втілення людини її “дух” за християнською термінологією.

Вища безсмертна тріада людини, її Духовне “Я” складається з:

- чистого розуму чи інтуїції;
- духовного начала;
- Божественного начала, безсмертного “Я”

Друга група – це чотири нижчих начала, які складають її смертну природу, “душу” і “тіло” згідно з християнською термінологією.

Нижчі начала людини:

- фізичне тіло, яке служить провідником усіх фізичних відправлень;
- ефірне тіло, яке є носієм і провідником життєвої сили;
- астральне тіло – провідник пристрастей і бажань;
- ментальне тіло (тіло думок) – провідник усіх розумових процесів, які здійснюються за допомогою мозку.

Отже, згідно теософії, людина складається з таких тіл: нижчого (фізичне, ефірне, астральне, ментальне) і вищого “Я” (Духа). Вище “Я” приєднується до нижчих тіл лише у земному циклі, воно приноситься на Землю Христом. І це “Я” є “вічне Я” в людині. Духовне “Я” людини через душевну основу (астральне, ментальне тіла людини) пов’язане з емпіричним життям людської істоти, але після її смерті (тобто при розпаді фізичного і ефірного тіл), душевна основа людини, пройшовши відповідні ступені очищення, знову втілюється і повертається на Землю. Розвиток духовності в людині здійснюється через розкриття в собі Бога, пізнання свого вищого “Я” шляхом служіння добру і прагнення до досконалості. Розкриття здібностей для вищого пізнання передбачає, згідно з теософією, такі умови, які ми називаємо “моральними”. Тут мається на увазі чистота фізичного і душевного життя, оволодіння своїми емоціями, звільнення від пристрастей і, як наслідок, – розкриття духовних очей людини. Це сходження нагору вимагає глибокої внутрішньої праці з власного вдосконалення, “дієвого добра” – добрих почуттів і справ, терпіння, благоговіння. “Золоте правило” теософії говорить: якщо бажаєш зробити один крок у пізнанні таємних істин, зроби одночасно три кроки на шляху свого морального вдосконалення. Людина – частина Космосу (мікрокосм) і, як і все у Всесвіті, розвивається за єдиним, вічним Законом Гармонії. О.П.Блаватська відкрила західному світові Вчення про космічні еволюційні закони. Закон Гармонії здійснюється через підпорядковані йому Закони Карми, Реінкарнації та Свободи Волі. Згідно теософського вчення, Закон Карми трактується як Закон Всесвітньої Моралі, що робить людину відповідальною за будь-які почуття, думки, вчинки у своєму житті. Згідно з цим космічним законом еволюції, наша теперішня доля повністю зумовлена нашим попереднім життям. О.П.Блаватська у своїй книзі “Світло на шляху” (із древнього індуського писання “Книга золотих правил”) [2] пише, що карма зумовлює: а) тривалість земного життя людини; б) особливості її фізичної оболонки; позитивні та негативні якості (риси); в) підбір батьків та родичів, друзів, ворогів та всіх інших, з ким людина вступатиме в контакт у цьому житті; г) країну, расу,

суспільне середовище; д) побудову самої душі – мозку та нервової системи; е) поєднання всіх створених кармічними причинами радощів і страждань, які можуть бути пережитими людиною протягом одного втілення (земного життя). Наступний Закон космічної еволюції – Закон Реінкарнації (закон перевтілення, передіснування, спрямованого Законом Карми). Згідно з Законом Реінкарнації, людська душа після смерті тіла відроджується в іншій людині, таким чином, смерть є, одночасно, новим народженням. Велике значення теософія надає і Закону Свободи Волі, тобто свідомого вибору між шляхами добра і зла, світла чи темряви, Бога чи диявола.

За теософією, зло є те, що тягне людину у фатальні пута матерії, роз'єднуючи її з духом. Добро – це те, що допомагає людині піднятися до джерела Божественності, до духу, де все існує в єднанні та гармонії. Людині, яка визначила програму своєї еволюції, керуючись Законами, бажано прислухатись до теософії, яка рекомендує зважати на три вектори, що панують над людиною. По-перше, нинішнє становище людини, яке є результатом її попередніх втілень чи в цьому, чи в попередніх життях і залежить тільки від неї самої; по-друге, її майбутнє, яке визначене Законом Свобідної Волі, вибору в цьому житті, і теж залежить тільки від неї самої; по-третє, її вибір – прийняти Істину чи слідувати помилкам, що теж залежить тільки від неї самої. Істинне розпізнавання цих трьох моментів – справа самої людини, а не Бога, і від людини залежить, обере вона шлях добра чи шлях зла.

В Агні Йозі говориться: “Свобода волі – предмет суперечливий. Для одних вона перетворюється у свавілля, для інших – у безвідповідальність, для третіх – у шалену зарозумілість. І тільки той, хто пройшов дисципліну духу, може усвідомити, яка сувора дійсність свободи” [1, с. 61]. За словами О.Блаватської, “...справжня теософія – це альтруїзм..., це братерська любов, взаємна допомога, непохитне служіння істині. Якби люди хоча б один раз усвідомили те, що тільки таким чином можна знайти істинне щастя, а не у багатстві, володарюванні чи егоїстичних задоволеннях..., тоді на Землі народилося б нове людство і, безсумнівно, настав би Золотий Вік. Але якщо це не відбудеться, то вдарить гроза, і наша хвалена західна цивілізація і освіта потонуть у такому страшенному вирі жаху, опис якого не знайдете у анналах історії” [3, с. 464].

1. Антонова Т. Ф. Оккультные законы эволюции. – Новосибирск: Новосиб. книж. изд., 1992. – 192 с.; 2. Блаватская Е.П. Свет на пути. Из сокровенных индусских писаний. Книга золотых правил. — К., 1991. — 64 с.; 3. Оккультный мир Е. П. Блаватской. Воспоминания и впечатления тех, кто ее знал. – М.: Издательство “Сфера”, 1996. – 512 с.